

JUNI 2022

KØB NU BETAL SENERE

UNDERSØGELSE AF DANSKERNES BRUG AF RENTEFRIE
UDSKUDETE OG OPDELTE BETALINGER

Udarbejdet for Forbrugerrådet Tænk af PlanMiljø & YouGov – med støtte fra Trygfonden

Med støtte fra
TrygFonden

FORBRUGERRÅDET
tænk

OM UNDERSØGELSEN

Undersøgelse af danskernes brug af rentefri udskudte og opdelte betalinger udarbejdet for Forbrugerrådet Tænk med støtte fra TrygFonden.

Undersøgelsen er udarbejdet af PlanMiljø og baseret på en spørgeskemaundersøgelse med 3.045 respondenter over 18 år, gennemført af YouGov.

Indledning af Forbrugerrådet Tænk.

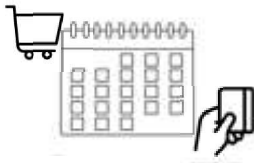
SAMMENFATNING

KØB NU – BETAL SENERE

Anvendelsen af udskudte og opdelt betalinger i Danmark

Såkaldte 'buy now pay later'-lån er de seneste år blevet tilgængelige for danskerne i stort set alle købsituationer på nettet såvel som i den fysiske butik. Finansieringsmetoden muliggør, at man enten kan udskyde eller opdele en betaling i mindre afdrag rentefrit; på alt fra pizza til større forbrugsvarer som nye møbler eller en rejse. Denne undersøgelse, udarbejdet for Forbrugerrådet Tænk og Trygfonden, viser, hvor udbredt rentefri udskudte og opdelt betalinger er blandt danskerne, hvad de bruges til at finansiere, samt hvilke konsekvenser der kan følge med. I undersøgelsen er der et særligt fokus på borgere med betalingsproblemer. PlanMiljø har stået for udarbejdelsen af undersøgelsen. Dataindsamlingen er gennemført af analyseinstituttet YouGov. Der er i alt gennemført 3.045 CAWI-interview med danskere i alderen 18+ år i perioden 13. - 25. april 2022.

30% Af danskerne har udskudt eller opdelt en betaling inden for de seneste tre år

Blandt de 30 % af danskerne, der har udskudt eller opdelt betalinger rentefrit de seneste tre år, er der signifikant flere, der:

- er i alderen 18-39 år end i ældre aldersgrupper
- har betalingsproblemer og har flere forskellige typer af lån og forbrugslån end danskere, der ikke har udskudt eller opdelt betalinger rentefrit

Telefoner, briller, tøj og sko er de mest hyppigt købte forbrugsvarer med rentefri, udskudt eller opdelt betaling.

De unge køber mange forskellige forbrugsvarer med udskudte og opdelt betalinger; fx tøj og sko, telefoner og elektronik, rejser, koncerter og oplevelser, mad, dagligvarer og take-away. De ældre bruger oftest metoden til at finansiere briller.

17%

af dem, der har udskudt eller opdelt en betaling & har betalingsproblemer, har gjort det for at finansiere **mad, take-away eller dagligvarer**.

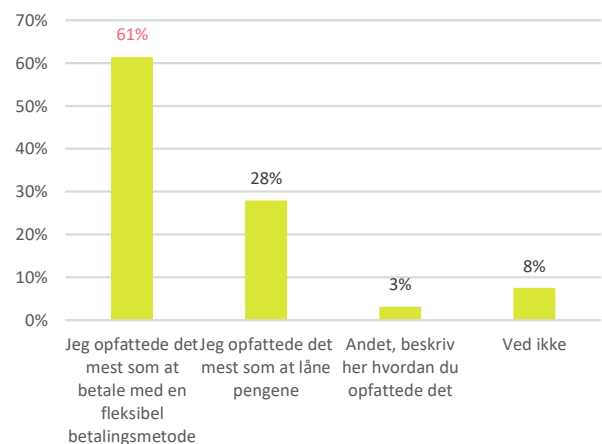
Dem med betalingsproblemer bruger oftere udskudt og opdelt betaling til fornødenheder som mad og tandlæge.

Blandt dem med betalingsproblemer, der også har udskudt eller opdelt betalinger rentefrit, er der 17 %, der har benyttet metoden til at købe take-away, mad og dagligvarer. Til sammenligning gælder det kun 3% af dem uden betalingsproblemer. 15% af dem med betalingsproblemer har anvendt udskudt eller opdelt betaling til tandlægeregningen, hvilket kun er sket for 5% af dem uden betalingsproblemer.

Rentefri udskudte og opdelt betalinger opfattes mest som en betalingsmetode – mindre som lån.

61 % af dem, der har benyttet udskudt eller opdelt betaling, opfatter det mest som en *fleksibel betalingsmetode* på linje med fx dankortbetaling eller mobilepay. Kun 28 % opfatter det mest som at *låne pengene*:

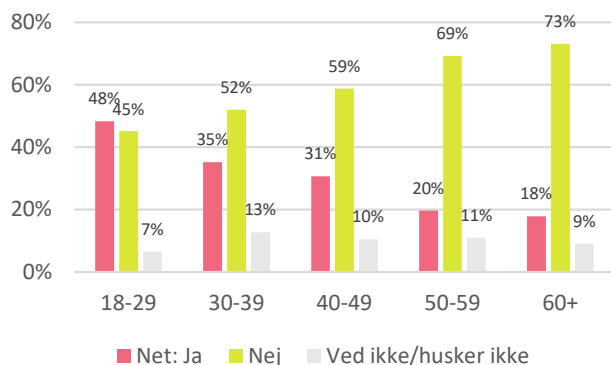
Tænk på den seneste gang, du valgte at udskyde eller opdele din betaling rentefrit. Opfattede du det mest som at 'betale med en fleksibel betalingsmetode' eller mest som at 'låne pengene'? (base 1263)

30 % har købt noget, eller mere af noget, fordi de kunne opdele eller udskyde betalingen.

Merforbruget i forbindelse med rentefri udskudte og opdelte betalinger stiger, jo yngre man er. For de 18-29 årige, der har udskudt eller opdelt en betaling, er det hele 48%, der har oplevet at købe noget, eller mere af noget, fordi de kunne udskyde eller opdele betalingen:

Har du nogensinde prøvet at købe noget, eller mere af noget, fordi du havde muligheden for at udskyde eller opdele betalingen rentefrit?
(base 1263)

Zoomer vi ind på dem med betalingsproblemer, som også har udskudt eller opdelt en betaling, er det over halvdelen (56 %), der har købt noget, eller mere af noget, fordi de kunne udskyde eller opdele betalingen.

”Det blev skruet uden ende ikke at betale hele beløbet på én gang, da rentefrie betalinger blot blev at tynde den fremtidige økonomi”

Åben besvarelse til spørgsmålet: ”uddyb hvorfor du fortrød et køb, som du rentefrit havde opdelt eller udskudt betalingen af.”

En større andel af de unge voksne fortryder købet og oplever negative konsekvenser ved rentefri udskudte eller opdelte betalinger.

Ser vi særskilt på de 18-29årige, der har opdelt og udskudt betalinger, så er det tydeligt, at de i større grad fortryder købene igen – 46 % af de unge voksne har fortrudt, hvilket kun gør sig gældende for 23 % af den samlede gruppe.

De unge voksne angiver også flere negative konsekvenser ved at have udskudt eller opdelt en betaling:

- 18% af de unge har oplevet, at der tilskrives gebyrer, som de ikke var opmærksomme på (13 % for den samlede gruppe)
- 13% af de unge er kommet bagud med deres afdrag (6 % for den samlede gruppe)
- 13% af de unge har modtaget et rykkergebyr, fordi de ikke havde råd til at betale et afdrag eller en udskudt betaling (6 % for den samlede gruppe)

18% af danskerne med betalingsproblemer, der har udskudt eller opdelt en betaling, har gjort det, fordi de ikke kunne få kredit andre steder.

De danskere, der har betalingsproblemer, og som også har udskudt eller opdelt en betaling, forklarer det i højere grad end danskere uden betalingsproblemer med, at de ikke har haft råd til at foretage købet, eller at de ikke har kunnet låne andre steder.

Det bekræfter, at flere af disse personer nok heller ikke var blevet godkendt til at udskyde eller opdele en betaling, såfremt der havde været krav om kreditvurdering.

Langt flere af dem med betalingsproblemer er kommet i klemme økonomisk i forbindelse med deres udskudte eller opdelte rentefri betalinger:

- 21% er kommet bagud med deres afdrag (det gælder kun 4% af dem uden betalingsproblemer)
- 21% har modtaget rykkergebyrer, fordi de ikke havde råd til at betale et afdrag eller en udskudt betaling (det gælder kun 3% uden betalingsproblemer)
- 11% er blevet sendt til inkasso, og 11% er blevet registreret i RKI som dårlig betaler, fordi de ikke havde betalt et afdrag eller en udskudt betaling (det gælder kun 2% uden betalingsproblemer)
- 56% har fortrudt et eller flere køb med udskudt eller opdelt betaling (det gælder kun 18% af dem uden betalingsproblemer)

”Fordi min økonomiske situation er ikke så god lige nu, og jeg kunne godt bruge de ekstra penge”

Åben besvarelse til spørgsmålet: ”uddyb hvorfor du fortrød et køb, som du rentefrit havde opdelt eller udskudt betalingen af.”

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning	1
konklusion	2
Danskernes brug af rentefrie udskudte og opdelte betalinger	4
Udskudte betalinger	5
Opdelte betalinger	6
Den generelle privatøkonomiske situation hos dem, der udskyder og opdeler betalinger	8
Lån eller blot en fleksibel betalingsmetode?	11
årsager til at udskyde og opdele betalinger	12
Fortrydelse & merforbrug	18
Økonomiske konsekvenser	22
Metode	26
<i>Spørgeskemaet</i>	26
<i>Dataindsamling</i>	26
<i>Definitioner</i>	26

INDLEDNING

Næsten uanset hvor man handler, eller hvilke varer og forbrugsgoder man køber, vil man opleve at blive præsenteret for muligheden for at *købe nu*, men *betale senere*. I de senere år har det danske kredit- og betalingsmarked udviklet sig, så mange butikker tilbyder forskellige finansieringsmetoder, som tillader kunderne rentefrit at opdele eller udskyde hele betalingen for en specifik vare. Man kan fx udskyde i 14 dage, en måned, til næste børnepengeudbetaling, eller til man har prøvet varen og besluttet, om man vil beholde den. Man kan også vælge at opdele betalingen i mindre rater fordelt over fx 6 – 12 måneder – ligeledes rentefrit. Finansieringsmetoderne tilbydes til alle former for produkter fra mad og makeup til under 100 kr. til møbler, rejser og briller, der koster flere tusinde kroner.

Muligheden for at finansiere køb ved at udskyde eller opdele betalingen rentefrit er ofte sidestillet betaling med mobilepay eller dankort ved kassen i en webshop. Finansieringsmetoden markedsføres således som knyttet til købet af den specifikke vare i modsætning til fx en stående kreditramme, et kontokort eller et forbrugslån. Finansieringsmetoderne er i udgangspunktet også rentefrie, og de er derfor ikke omfattet af de samme krav ift. markedsføring og kreditværdighedsvurdering af låntageren, som andre rentebelagte forbrugslån er. På den måde er det blevet nemmere, og det forekommer formentlig mere attraktivt at *købe nu og betale senere*.

Det er tydeligt, at det er en forretningsmodel i vækst at tilbyde forbrugerne rentefrit 'at købe nu og betale senere', men der eksisterer ingen undersøgelser før denne af, hvordan forbruget af finansieringsmetoderne faktisk tager sig ud i Danmark. Rentefrie udskudte og opdeltede betalinger muliggør nye forbrugsmønstre og -muligheder og giver dermed også anledning til mulige problemstillinger, hvis der forbruges over evne. Der er altså behov for ny viden, der afdækker dette nye marked.

Derfor har Forbrugerrådet Tænk med støtte fra TrygFonden valgt at undersøge, hvor udbredt det er blandt danskerne rentefrit at udskyde eller opdele sine betalinger; hvem der benytter finansieringsmetoderne, hvilke produkter de anvendes til, samt hvorfor de vælges frem for fx kontant betaling, dankort eller andre kreditformer i købsituationen.

Ydermere er det et fokus i undersøgelsen, hvordan rentefri udskudte og opdeltede betalinger for nogle forbrugere kan føre til fortrydelse, impulsivitet, samt forskellige økonomiske konsekvenser såsom uforudsete gebyrer, rykkere, misligholdelse eller lignende. Det er et særsomt fokus i undersøgelsen, hvordan i forvejen udsatte eller uerfarne forbrugere anvender disse finansieringsmetoder.

Med undersøgelsen ønsker Forbrugerrådet Tænk og TrygFonden at bibringe ny viden til fremme af en nuanceret, saglig og vidensbaseret offentlig og politisk debat om reguleringen af disse nye forbrugerkreditformer, som er i stærk vækst i både Danmark og andre europæiske lande.

KONKLUSION

Anvendelsen af rentefrie udskudte og opdelt betalinger er relativt udbredt blandt danskerne. Næsten hver tredje dansker har prøvet at udskyde eller opdele en betaling rentefrit inden for de seneste tre år.

Finansieringsmetoderne er mest udbredt blandt voksne under 39 år og småbørnsfamilier¹. De fleste bruger metoden til at finansiere mobiltelefoner, briller, tøj og sko eller elektronik. De ældre køber mest briller, mens de yngre køber flere forskellige produkter. Når metoden benyttes, opfattes den mest som en fleksibel betalingsmetode og i mindre grad som et lån.

De fleste danskere, der har udskudt eller opdelt en betaling rentefrit, gør det, fordi det er en "nem løsning", når beløbet, der skal betales, opleves som stort. Finansieringsmetoderne er problemfri for mange - særligt de ældste - men der er også en del danskere, der kommer i klemme på de "nemme" løsninger.

Undersøgelsen peger på, at der er to målgrupper, som oftere end andre oplever negative konsekvenser ved anvendelsen af udskudte og opdelt betalinger; Det er dels de unge voksne mellem 18-29 år og danskere, der har betalingsproblemer. Altså de mest 'uerfarne' forbrugere og dem, der i forvejen har det svært økonomisk.

Både de unge voksne og danskerne med betalingsproblemer, der har prøvet at udskyde eller opdele betalinger rentefrit, er kendetegnede ved følgende, når de sammenholdes med den samlede respondentgruppe:

- Flere angiver årsager knyttet til pengemangel, når de forklarer, hvorfor de har anvendt udskudte eller opdelt betalinger.
- Flere har ikke kunnet blive godkendt til at låne pengene andre steder.
- Flere har fortrudt et eller flere køb med udskudt eller opdelt betaling.
- Flere har købt noget, eller mere af noget, fordi de kunne anvende udskudt eller opdelt betaling
- Flere er kommet bagud med betalingerne af deres afdrag, har modtaget rykkere, fordi de ikke havde råd til at betale, eller har modtaget uforudsete gebyrer i forbindelse med en udskudt eller opdelt rentefri betaling.

For danskere med betalingsproblemer, der har udskudt eller opdelt betalinger rentefrit, gælder det yderligere, at:

- Flere er blevet registreret i RKI eller sendt til inkasso i forbindelse med udskudte eller opdelt betalinger
- Flere finansierer mad, dagligvarer og takeaway samt tandlæge med udskudte eller opdelt rentefri betalinger

Ovenstående resultater peger på, at der eksisterer et uhensigtsmæssigt forbrug understøttet af disse finansieringsmetoder blandt nogle unge voksne og danskere med betalingsproblemer, hvor fortrydelse, mer-forbrug, og forbrug, der reelt ikke er råd til, muliggøres. Det er også for disse målgrupper, at finansieringsmetoderne kan ende med at blive dyre på grund af skjulte gebyrer og rykkere.

¹ Familier hvor yngste barn er 0-6 år.

”Fordi det var ikke noget, jeg havde brug for - og det er ærlig talt en dårlig idé at købe noget, man ikke har råd til, specielt når det er noget, der kun er "nice to have" men ikke "need to have"”

Åben besvarelse til spørgsmålet: ”uddyb hvorfor du fortrød et køb, som du rentefrit havde opdelt eller udskudt betalingen af.”

DANSKERNES BRUG AF RENTEFRIE UDSKUDTE OG OPDELTE BETALINGER

30% af danskerne har udskudt eller opdelt en betaling rentefrit inden for de seneste tre år.

Det er altså næsten en tredjedel af danskerne, der har benyttet muligheden for at 'købe og nu betale senere' ved hjælp af rentefrie udskudte eller opdelt betalinger. Det peger på, at det er blevet en meget udbredt og normaliseret måde at finansiere forbrugsvarer på.

Opdelte og udskudte betalinger benyttes af de samme.

Der er et stort overlap mellem dem, der har udskudt en betaling rentefrit, og dem, der har opdelt en betaling rentefrit; oftest har man nemlig gjort begge dele.

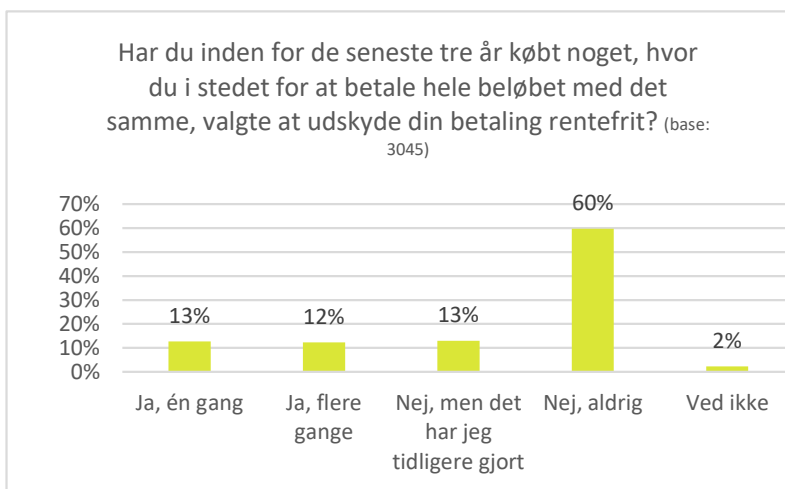
Blandt de 24 % af befolkningen, der har opdelt en betaling i de seneste tre år, er det kun 14 %, der ikke også har udskudt en betaling. 84 % har altså *gjort begge dele*. På samme vis har 83 % af dem, der har udskudt en betaling, også opdelt en betaling. Målgruppen for disse finansieringsmetoder er altså i høj grad den samme.

I de næste afsnit fremlægges resultaterne for hvem, der har udskudt betalinger, og hvem, der har opdelt betalinger adskilt.

Herefter vil resten af analysen præsentere resultaterne for de to grupper samlet, når vi dykker ned i økonomiske kendetegn, årsager og konsekvenser for dem, der har udskudt eller opdelt betalinger rentefrit, da besvarelsene ikke kan adskilles.

UDSKUDTE BETALINGER

Hver fjerde voksne dansker har udskudt betalingen de seneste tre år

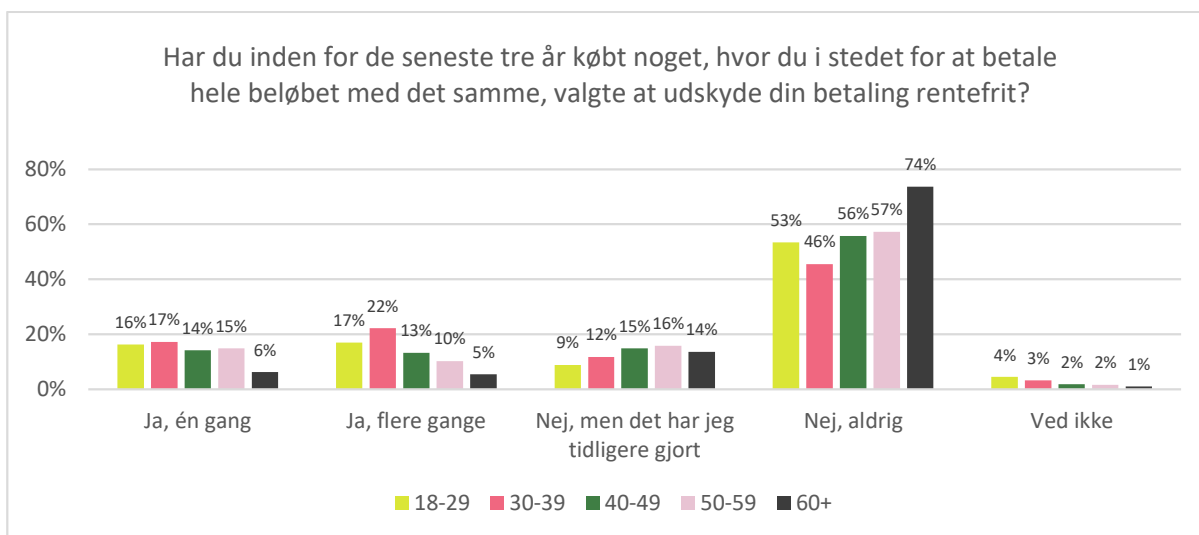

Hvis man ser isoleret på hvor mange, der rentefrit har *udskudt* en betaling, gælder det, at hver fjerde voksne dansker har gjort dette i løbet af de seneste tre år – og 12 % har gjort det flere gange. Yderligere 13 % har gjort det tidligere.

60% af danskerne har aldrig prøvet at udskyde en betaling rentefrit.

De yngre voksne udskyder oftest betalingen

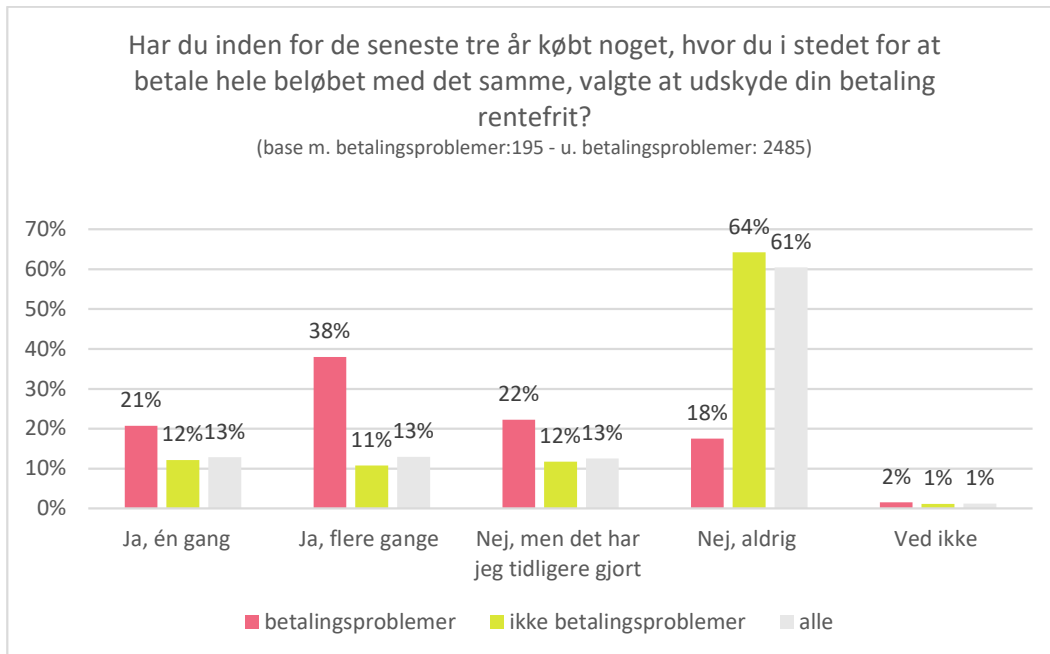
De yngre aldersgrupper skiller sig ud, når det handler om at udskyde betalinger: 33 % af de unge voksne mellem 18-29 år har inden for de seneste tre år valgt at udskyde en betaling rentefrit, og det samme gør sig gældende for hele 39 % af de 30-39 årige. For begge grupper er det en betydelig del, der har gjort det flere gange. Ser man på den del af befolkningen, som er 60 år eller derover, er det kun 12 %, som har udskudt en betaling inden for de seneste 3 år.

Der er en tydelig sammenhæng mellem brugen af udskudte betalinger og respondenternes familiesituation. Blandt småbørns familier (familier med hjemmeboende børn, hvor yngste barn er under 0-6 år) er det nemlig næsten halvdelen (48 %), som har prøvet at udskyde en betaling rentefrit i løbet af de seneste tre år.

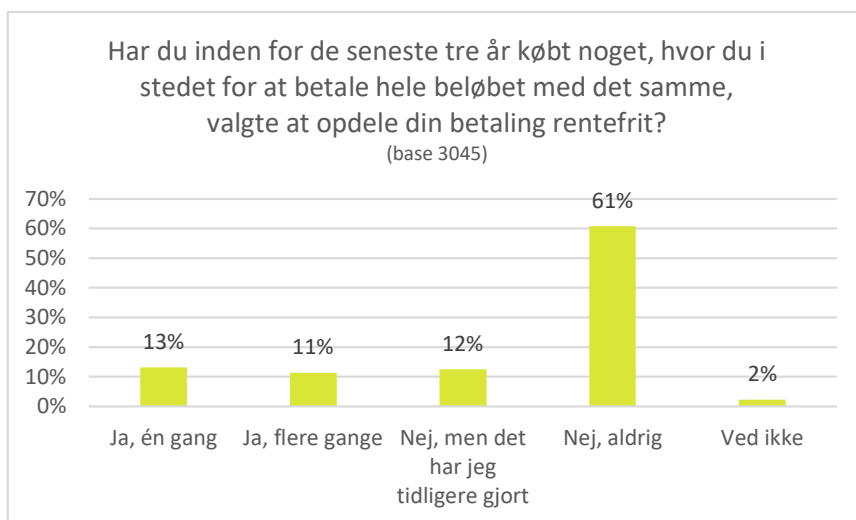
Over halvdelen af danskerne med betalingsproblemer har brugt muligheden for at udskyde betalingen

Zoomer vi ind på de danskere, der har problemer med at betale deres regninger, så er det hele 59 %, der har udskudt en betaling i løbet af de seneste tre år – og 38 % af dem har gjort det flere gange. Til sammenligning er det kun 23% af danskerne uden betalingsproblemer, der har udskudt en betaling rentefrit de seneste tre år – og kun 11% har gjort det flere gange. Der er altså en klar sammenhæng imellem det at udskyde sine betalinger og at have betalingsproblemer.

OPDELTE BETALINGER

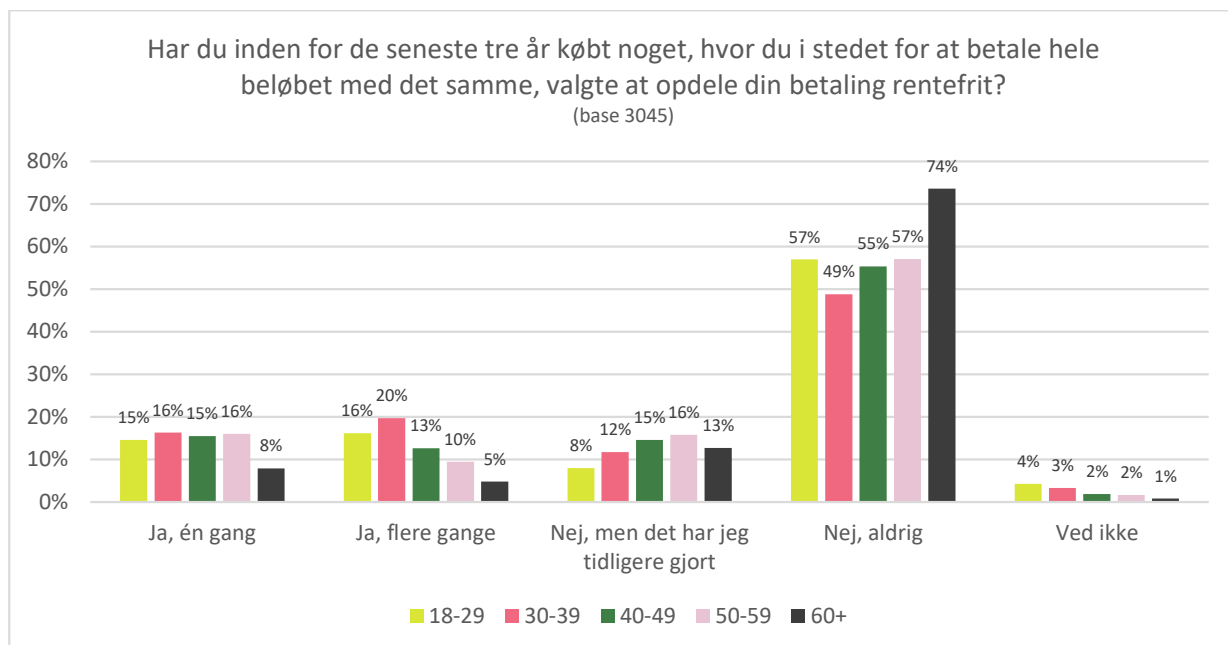
Hver fjerde dansker har opdelt en betaling rentefrit de seneste tre år

Hvis man ser isoleret på de danskere, der har *opdelt* en betaling rentefrit, er det næsten hver fjerde voksne dansker (24 %), der har gjort det inden for de seneste tre år – og 11 % har gjort det flere gange. Yderligere 12 % har gjort det tidligere. 61 % af danskerne har aldrig opdelt en betaling rentefrit.

De yngre voksne opdeler oftere deres betalinger

31 % af de unge mellem 18-29 år har inden for de seneste tre år valgt at opdele en betaling rentefrit. Det samme gør sig gældende for hele 36 % af de 30-39 årige. For begge grupper har en betydelig andel gjort det flere gange. Ser man på den del af befolkningen, som er 60 år eller ældre, er det kun 13 %, som angiver at have opdelt en betaling rentefrit inden for de seneste 3 år.

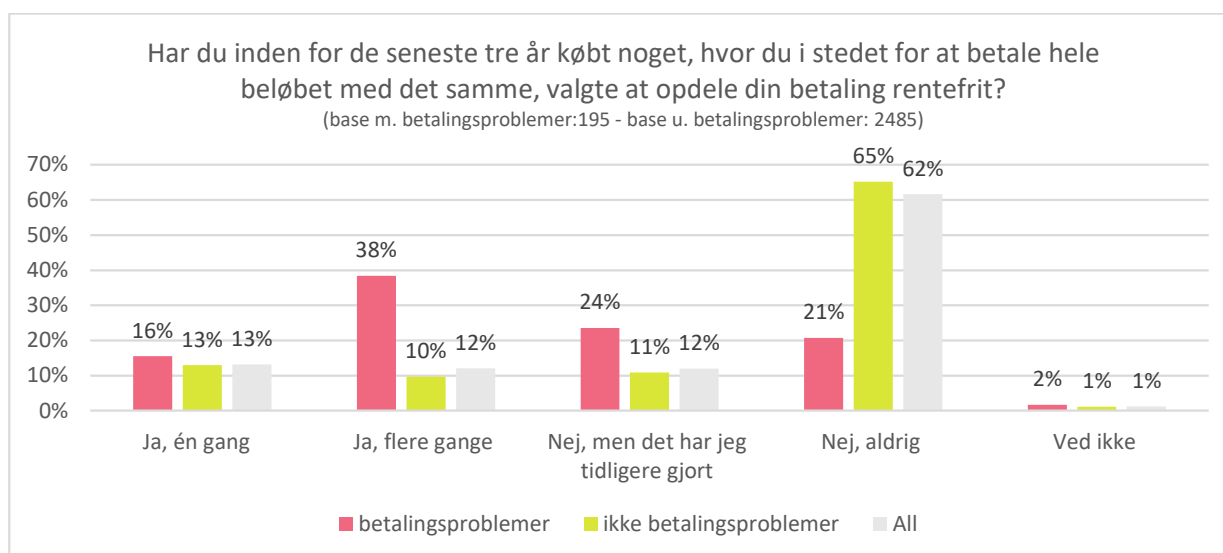

46% af danskerne i familier med små børn under 7 år har opdelt betalinger rentefrit de seneste tre år

Der er en signifikant sammenhæng imellem familiesituation og tilbøjelighed til at have valgt at opdele en betaling rentefrit. Faktisk er det hele 46 % af respondenterne i småbørnsfamilier, som har valgt at opdele en betaling – 23 % har gjort det flere gange. Dette er en signifikant højere andel end i de øvrige familietyper.

Over halvdelen af danskerne med betalingsproblemer har opdelt en eller flere betalinger rentefrit de seneste tre år

Zoomer vi ind på de danskere, der har betalingsproblemer, så er det hele 54 %, der har prøvet at opdele en betaling – og 38 % har opdelt en betaling flere gange de seneste tre år. Dette er over dobbelt så mange som blandt de borgere, der ikke har haft betalingsproblemer inden for det seneste år, hvor kun 21 % har anvendt det at opdele en betaling rentefrit.

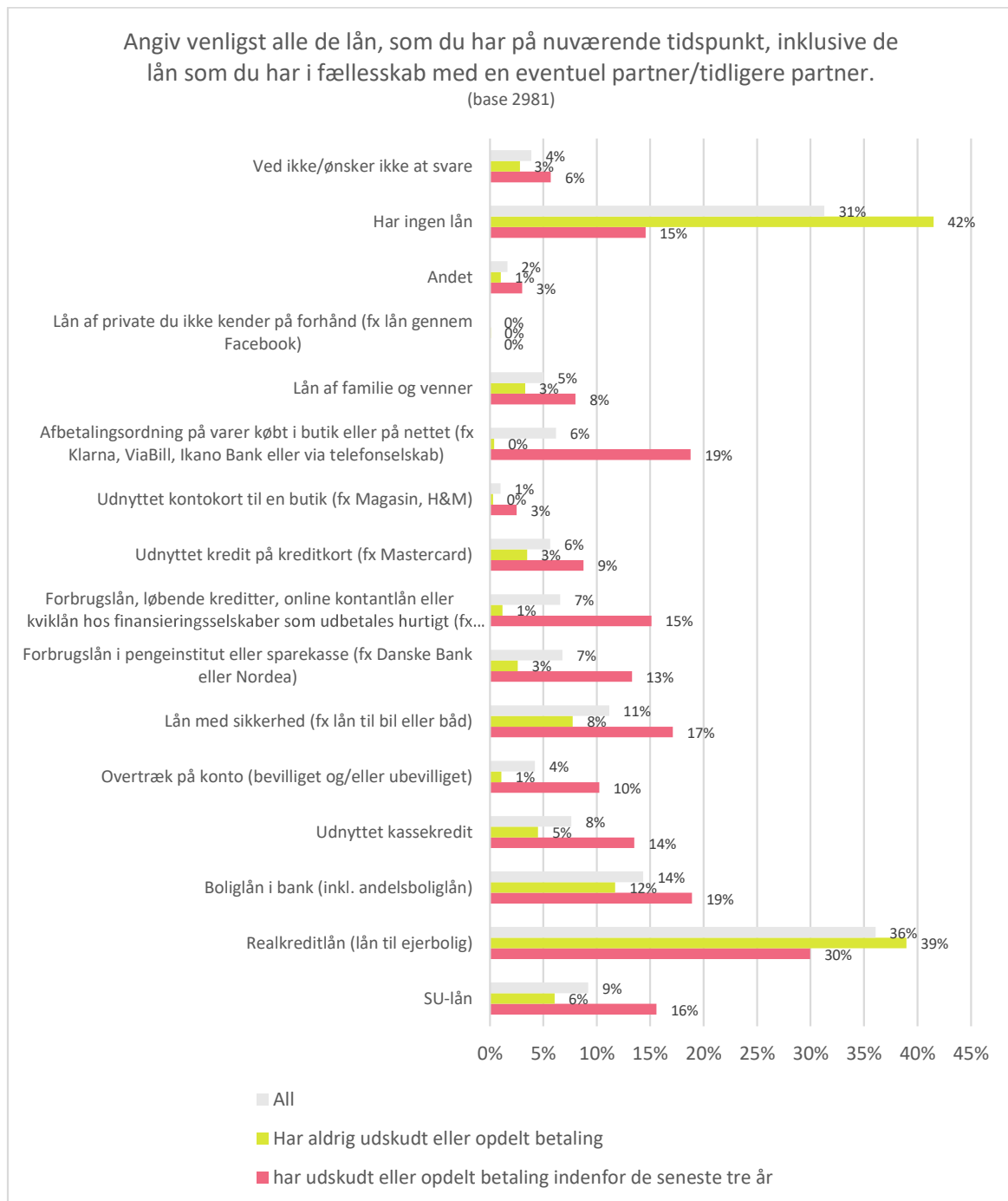
DEN GENERELLE PRIVATØKONOMISKE SITUATION HOS DEM, DER UDSKYDER OG OPDELER BETALINGER

Vi har undersøgt, hvordan brugen af rentefrie 'køb nu, betal senere'-finansieringsmetoder hænger sammen med brugernes privatøkonomiske situation². Det gennemgående billede er her, at danskere, der udskyder eller opdeler betalinger rentefrit, også er mere tilbøjelige til at tage andre lån – herunder fx forbrugslån og SU-lån – og de er også oftere i problemer, når det kommer til at betale regningerne til tiden. Den privatøkonomiske situation hos dem, der har udskudt eller opdelt betalinger rentefrit, er altså oftere mere usikker og ustabil end hos dem, der ikke gør det.

Dem, der udskyder og opdeler deres betalinger rentefrit, har også flere andre lån

Rentefrie udskudte og opdeltede betalinger bruges af personer, som oftere end andre låner penge; herunder særligt optager forbrugslån. På alle andre lånetyper end realkreditlån ser vi, at en signifikant større andel af dem, der har prøvet at opdele eller udskyde en betaling rentefrit de seneste tre år, har den pågældende lånetype – sammenholdt med dem, der ikke har udskudt eller opdelt en betaling de seneste tre år. Særligt tydeligt ses det ift. SU-lån, udnyttet kassekredit, forbrugslån i pengeinstitut eller forbrugslån hos finansieringsselskaber og udnyttet mastercard.

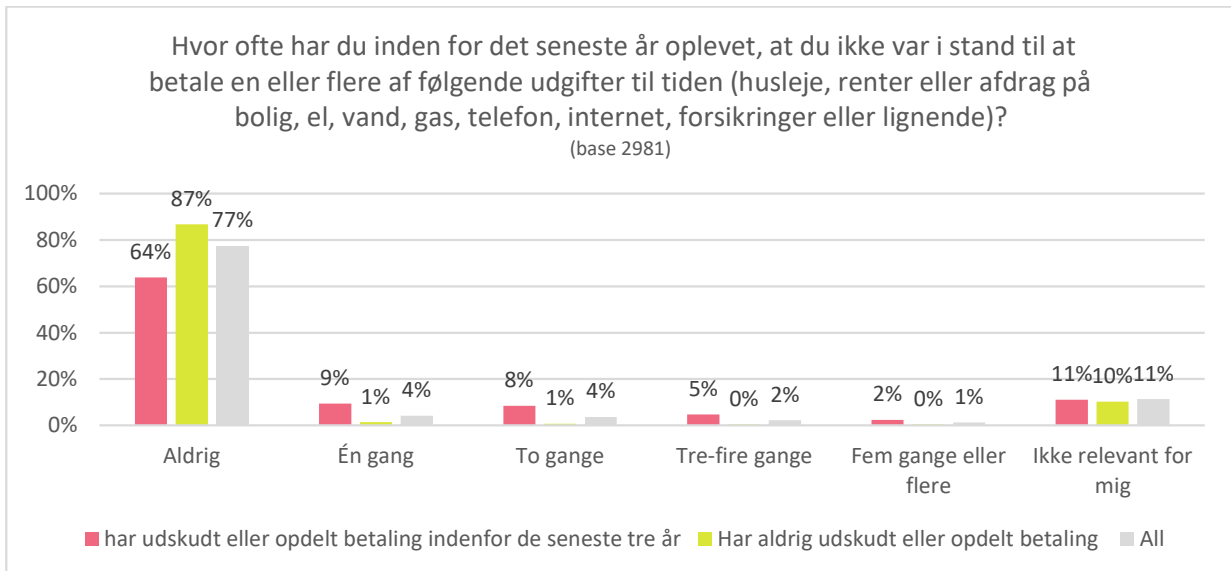
² Udover almindelige demografiske baggrundsspørgsmål har vi i denne undersøgelse tilføjet baggrundsspørgsmål omkring respondenternes økonomiske situation; herunder lån og betalingsproblemer. Det betyder, at vi er i stand til at sammenligne dem, der har opdelt eller udskudt en betaling i løbet af de seneste tre år med dem, der aldrig har gjort det, med udgangspunkt i netop disse økonomiske baggrundsfaktorer. Vi har ikke valgt at medtage dem, der har udskudt eller opdelt en betaling tidligere (da dette kan ligge mange år tilbage og ikke have nogen sammenhæng til den nuværende økonomiske situation), eller dem der har angivet, at de ikke ved, om de har udskudt eller opdelt en betaling.

Hver sjette, som har udskudt eller opdelt en betaling de seneste tre år, har betalingsproblemer

I denne undersøgelse defineres betalingsproblemer som, at man to gange eller mere i det seneste år ikke har kunnet betale en regning som fx husleje, el, varme eller lignende. Betalingsproblemer kan ses som et udtryk for tidlige økonomi- og gældsproblemer.

Blandt dem, der har opdelt eller udskudt en betaling inden for de seneste tre år, er det hver sjette (15%), som har betalingsproblemer, hvorimod det kun gælder for 1% af dem, der *aldrig* har udskudt eller opdelt en betaling. Denne undersøgelse viser samlet set, at 7% af alle danskere har betalingsproblemer.

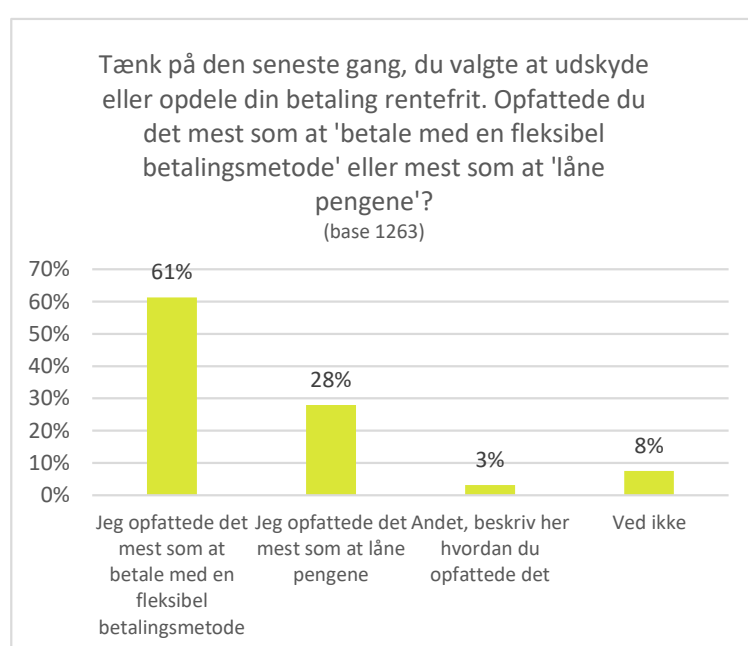
Der er således en tydelig sammenhæng mellem det at have oplevet betalingsproblemer og anvendelsen af udskudt eller opdelt betaling. Tallene viser, at anvendelsen af udskydelse eller opdeling af betalinger er meget hyppigere forekommende blandt danskere, der har betalingsproblemer end blandt de danskere, der ikke har. Disse danskere er i en markant mere usikker og udsat økonomisk position. Igennem undersøgelsen vil vi præsentere resultaterne fra de danskere, der har betalingsproblemer særskilt, da de skiller sig ud fra mængden, både når det gælder årsager til og konsekvenser ved rentefrie udskudte og opdeltede betalinger.

I de følgende afsnit præsenteres erfaringerne fra alle borgere, der har prøvet at udskyde eller opdele en betaling nogensinde; hvorfor valgte de at gøre det, hvad har de købt, og hvilke konsekvenser fulgte med? Alle data, der præsenteres i resten af notatet, er således kun besvarelser fra borgere, der har prøvet at udskyde eller opdele en betaling – og når der generaliseres på baggrund af data, er det således kun til borgere, der har prøvet at udskyde eller opdele en betaling rentefrit.

LÅN ELLER BLOT EN FLEKSIBEL BETALINGSMETODE?

Udskudte og opdelt betalinger opfattes mest som en fleksibel betalingsmetode

6 ud af 10 af dem, som har udskudt eller opdelt deres betaling, opfatter finansieringsmetoderne som en fleksibel betalingsmetode, mens kun 3 ud af 10 brugere opfattede dem som et lån:

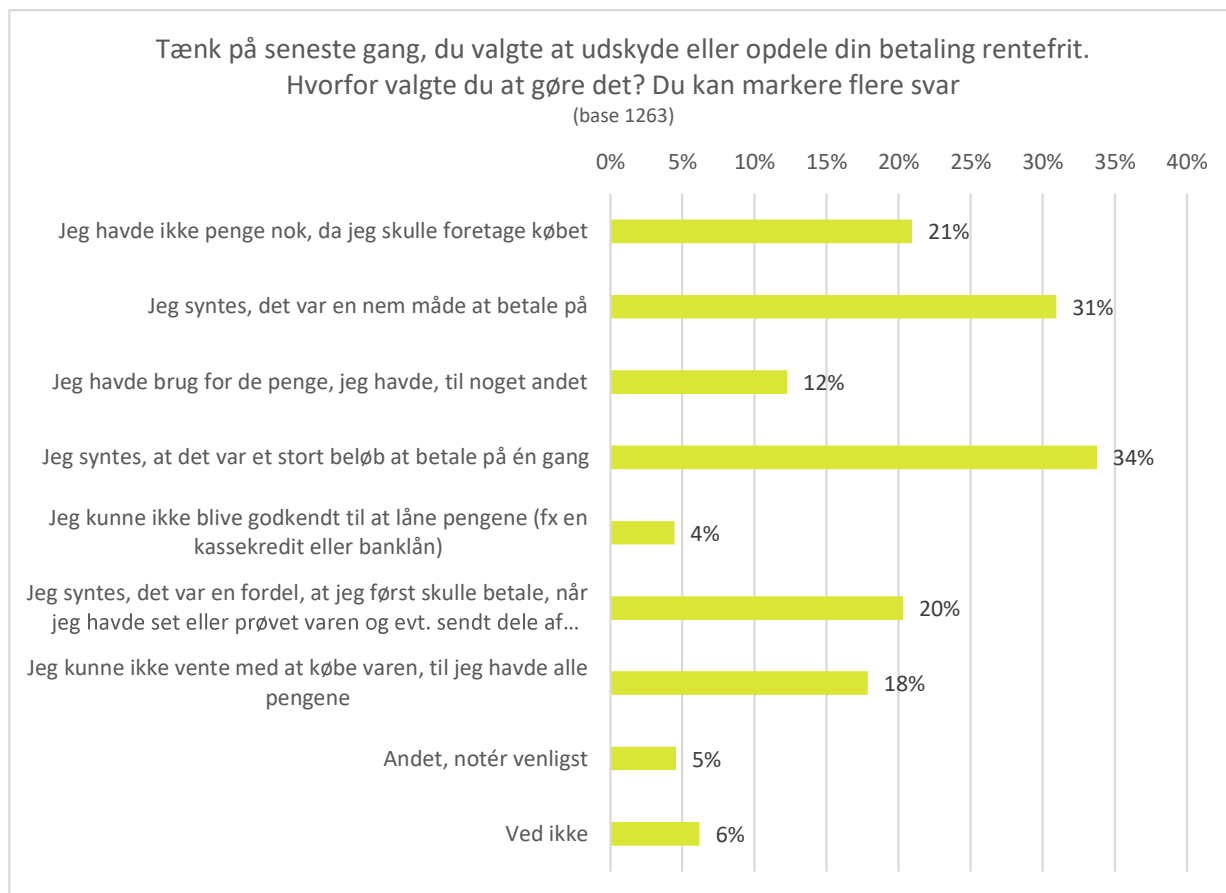
Den gængse måde at opfatte disse finansieringsmetoder på er altså som en betalingsmetode på linje med fx en dankortbetaling eller mobilepay-betaling.

3 % har valgt andet-kategorien, hvor flere nævner, at de opfattede det som et abonnement – fx et brilleabonnement, som nævnes flere gange. Andre beskriver det som "en service fra firmaet".

ÅRSAGER TIL AT UDSKYDE OG OPDELE BETALINGER

”Jeg syntes, at det var et stort beløb at betale på en gang”

I undersøgelsen er der spurgt til, hvorfor respondenterne valgte at udskyde eller opdele deres betaling rentefrit. De har haft mulighed for at markere flere svar:

34 % af dem, der har benyttet udskudte eller opdeltede betalinger, forklarer, at *”det var et stort beløb at betale på en gang”*. Det er den mest udbredte enkeltstående forklaring.

Den næstmest udbredte forklaring er, at det var en *nem* måde at betale på.

Ser vi samlet set på dem, der har anvendt svarkategorierne knyttet til pengemangel i købsituationen, er der 41 %, der har angivet en eller flere af disse: *”Jeg havde ikke penge nok, da jeg skulle foretage købet”*, *”Jeg havde brug for de penge, jeg havde, til noget andet”*, *”Jeg kunne ikke blive godkendt til at låne pengene”* og *”Jeg kunne ikke vente med at købe varen, til jeg havde alle pengene”*.

I de åbne besvarelser bliver der tilføjet lidt flere begrundelser. Der er blandt andet flere, der er blevet tilbudt ekstra fordele ved at udskyde eller opdele betalinger rentefrit, enten fordi de får en gratis forsikring med eller kun får rabat ved at benytte udskudt eller opdelt betaling.

Der er altså flere tilfælde, hvor det på grund af rabatter eller gratis *”gaver”* bliver en umiddelbar fordel at udskyde eller opdele betalingen frem for at købe kontant.

”Fordi jeg fik en forsikring gratis”

”Ellers kunne jeg ikke købe varen til nedsat pris”

De yngste voksne udskyder eller opdeler oftere betalinger på grund af pengemangel

Alder – og dermed erfaring som forbruger – har stor betydning for hvilke årsager, man angiver til at have udskudt eller opdelt en betaling.

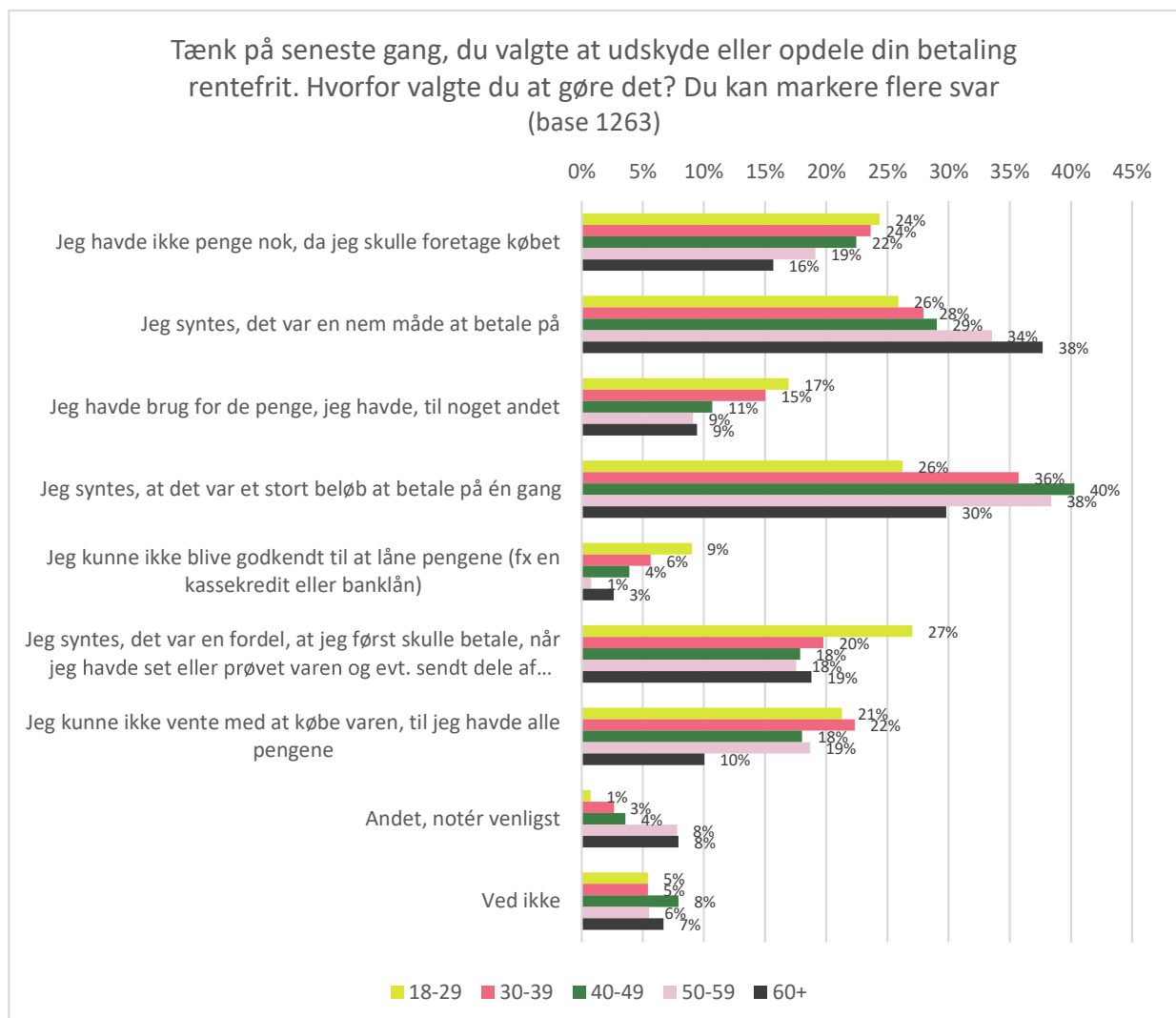
Sammenholdt med de ældste målgrupper i undersøgelsen er der signifikant flere blandt de yngste fra 18-29 år, der benytter forklaringerne med enten ikke at have penge nok på købstidspunktet (24 %), ikke at kunne vente med at købe, til man havde pengene (21 %), at man havde brug for de penge, man havde, til noget andet (17 %), eller at man ikke kunne blive godkendt til at låne pengene andetsteds (9%).

De yngre forklarer sig altså i højere grad med årsager relateret til pengemangel i situationen.

Til gengæld er der markant flere af dem på 60 år eller ældre, der angiver, at det er en *nem* betalingsmetode. For de ældste er udskudte og opdelt betalinger altså i højere grad forbundet med bekvemmelighed og i mindre grad nødvendighed på grund af manglende penge.

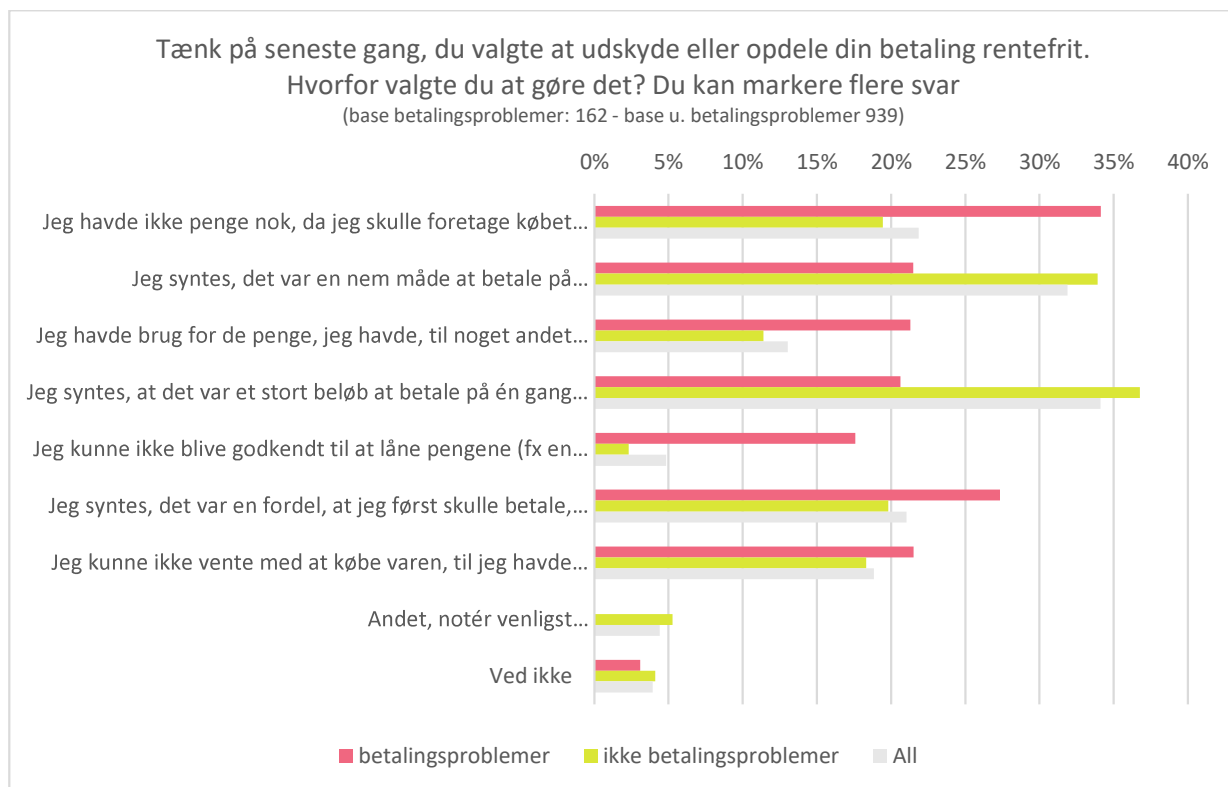
De yngste voksne ser det også som en fordel, at de først skal betale for varen, når de har set eller prøvet den – 27 % angiver dette svar.

Det er i høj grad webshops, der sælger tøj og sko, der tilbyder udskudt betaling med det formål, at man kan prøve varen, før man betaler for den. Det lader til, at de unge har taget dette forbrugsmønster til sig:

18% af danskerne med betalingsproblemer, der har udskudt eller opdelt en betaling, har gjort det, fordi de ikke kunne få kredit andre steder

For de respondenter, der har betalingsproblemer, er det tydeligt, at årsager, der er knyttet til pengemangel, fylder mere end for den samlede gruppe af respondenter, der har udskudt og opdelt betalinger rentefrit – og i særdeleshed sammenholdt med dem uden betalingsproblemer.

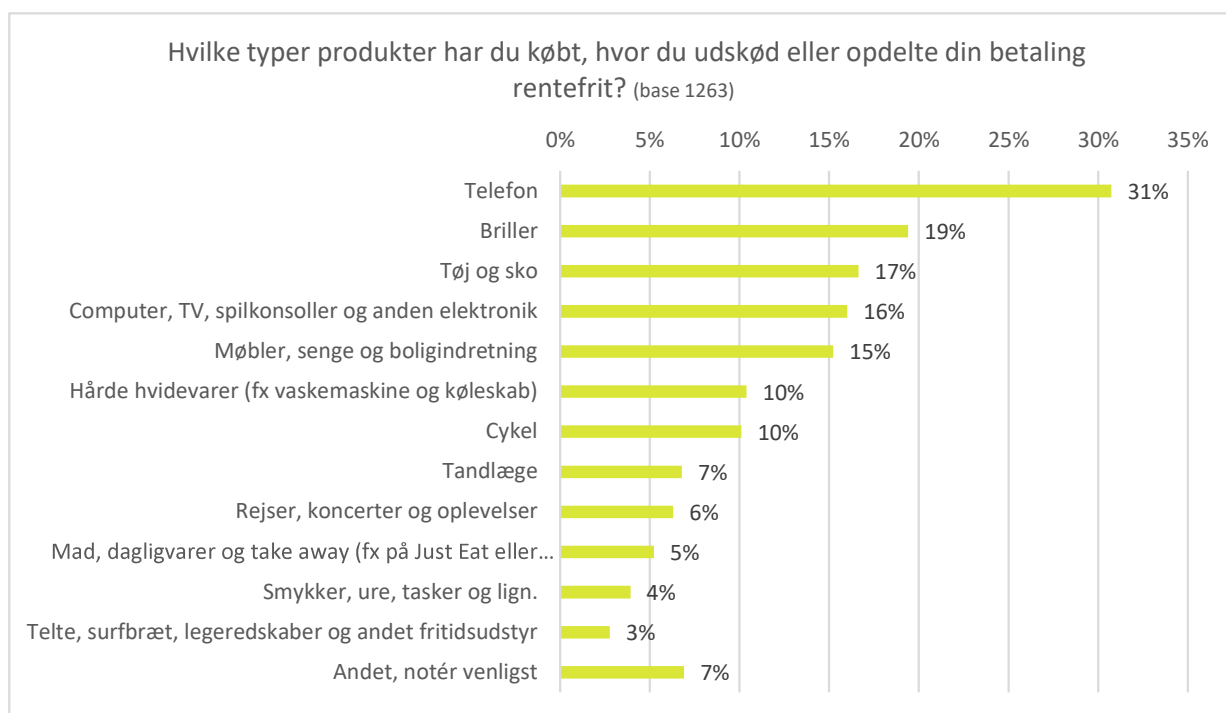
Den mest hyppige forklaring blandt respondenterne med betalingsproblemer er, at de ikke havde penge nok, da de skulle foretage købet; det svarer 34 %. For dem uden betalingsproblemer er det 19%, og for den samlede gruppe er det 21 %.

18 % af dem med betalingsproblemer svarer, at de ikke kunne blive godkendt til at låne pengene. Til sammenligning er det kun 2 % af dem, der ikke har betalingsproblemer, der har angivet det svar, og 4 % af den samlede respondentgruppe. Der er altså en stor del af dem med betalingsproblemer, der anvender denne finansieringsmetode, når kreditvurderingen spænder ben for andre finansieringsmetoder.

Der er til gengæld markant færre blandt dem med betalingsproblemer, der har benyttet finansieringsmetoderne, fordi det er en *nem betalingsmetode* (21%), hvorimod 34% af dem, der ikke har betalingsproblemer, har valgt denne svarmulighed.

Det er altså tydeligt, at dem med betalingsproblemer, der udskyder og opdeler betalinger rentefrit, i højere grad gør det af "nød" end af bekvemmelighed eller nemhed.

Telefon, briller og tøj er de hyppigste køb med udskudt og opdelt betaling

Telefonen er klart den mest hyppigt købte genstand med rentefri udskudt eller opdelt betaling. Hele 31 % af dem, der har prøvet at udskyde eller opdele en betaling rentefrit, har blandt andet gjort det for at købe en telefon.

Dernæst kommer briller³ (19 %), tøj og sko (17 %), elektronik (16 %) og ting til boligindretning (15 %).

De ældste køber oftere briller og de yngste køber oftere tøj og sko med udskudt og opdelt betaling.

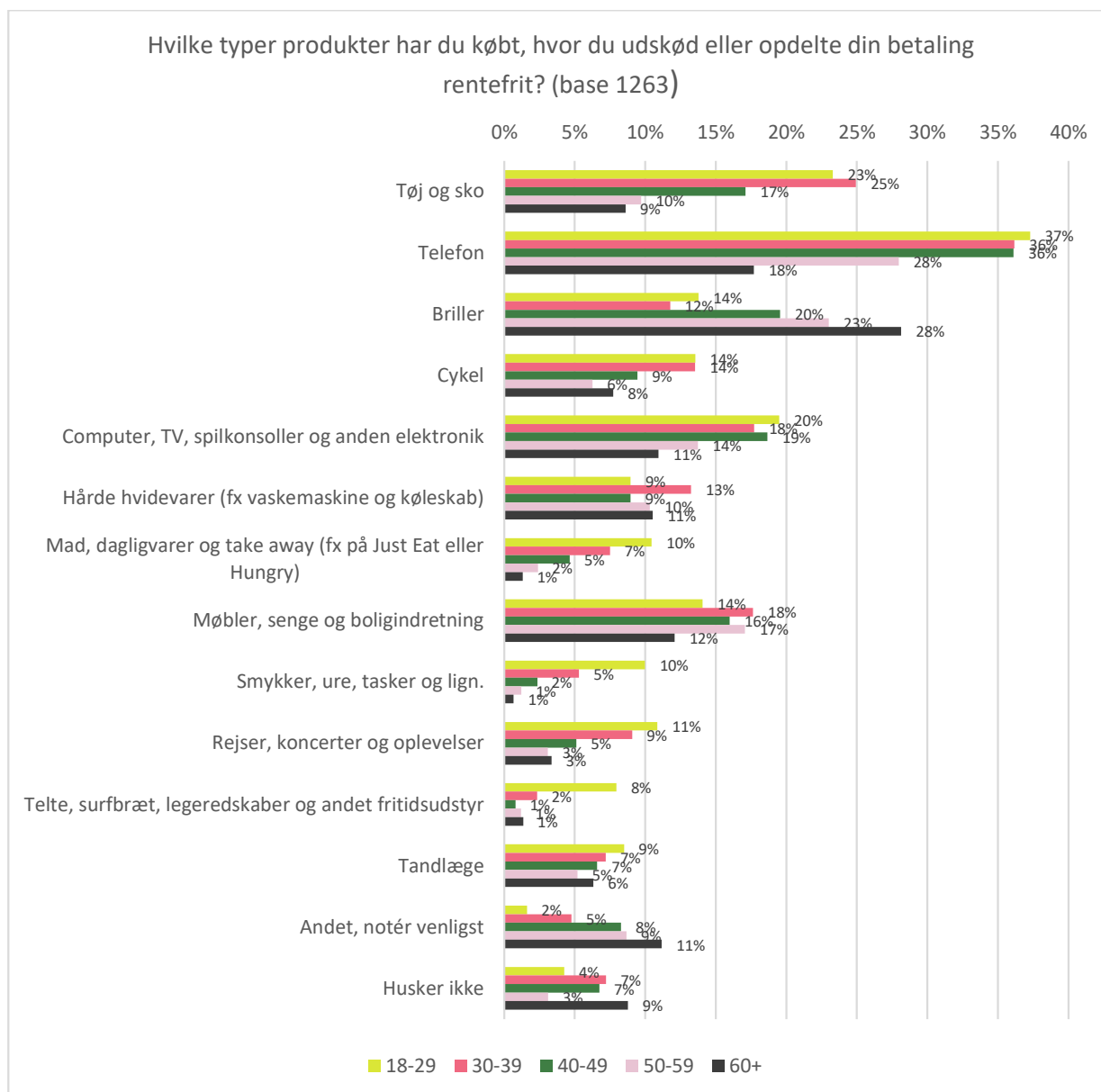
Hele 28 % af de ældste, der har udskudt eller opdelt en betaling rentefrit, har brugt metoden til at købe briller. Til sammenligning er det kun 14 % af de 18-29 årige og 12 % af de 30-39 årige, der har købt briller med udskudt eller opdelt betaling. Disse forskelle kan også hænge sammen med, at der grundlæggende er forskel på brilleforbruget hos de forskellige aldersgrupper.

Til gengæld er det i højere grad de yngre aldersgrupper, der anvender udskudt og opdelt betaling til køb af tøj og sko. Her er det 23 % af de 18-29 årige og 25 % af de 30-39 årige, der har prøvet udskudt eller opdelt betaling rentefrit, der har benyttet metoden til at finansiere tøj og sko. Til sammenligning er det kun 9 % af de ældste på 60+, der har købt tøj og sko med udskudt eller opdelt betaling.

De yngste på 18-29 år har også gjort markant mere brug af udskudt og opdelt rentefri betaling på varegrupperne 'rejser, koncerter og oplevelser' (11 %), 'mad, dagligvarer og take away' (10 %), 'smykker,

³ Briller købes ofte sammen med en gratis forsikring. Af de åbne besvarelser fremgår det, at briller ofte købes med opdelt betaling sammen med en gratis forsikring eller som del af et godt tilbud, hvor opdelt betaling er et krav. Der eksisterer altså en forretningsmodel her, hvor finansiering med opdelt betaling er en fordel, som mange brilleforbrugere derfor benytter sig af.

ure, tasker og lign.' (10 %) og 'telte, surfbræt, legeredskaber og andet fritidsudstyr' (8%). De ældre har et minimalt forbrug af udskudt eller opdelt betaling i disse kategorier⁴.

⁴ Det skal pointeres, at forskellene i anvendelsen af udskudte og opdelt betalinger inden for de forskellige kategorier også kan skyldes generelle aldersbetingede forskelle i selve forbruget af varegrupperne.

Respondenter med betalingsproblemer køber oftere 'mad, take-away og dagligvarer' med udskudt eller opdelt betaling

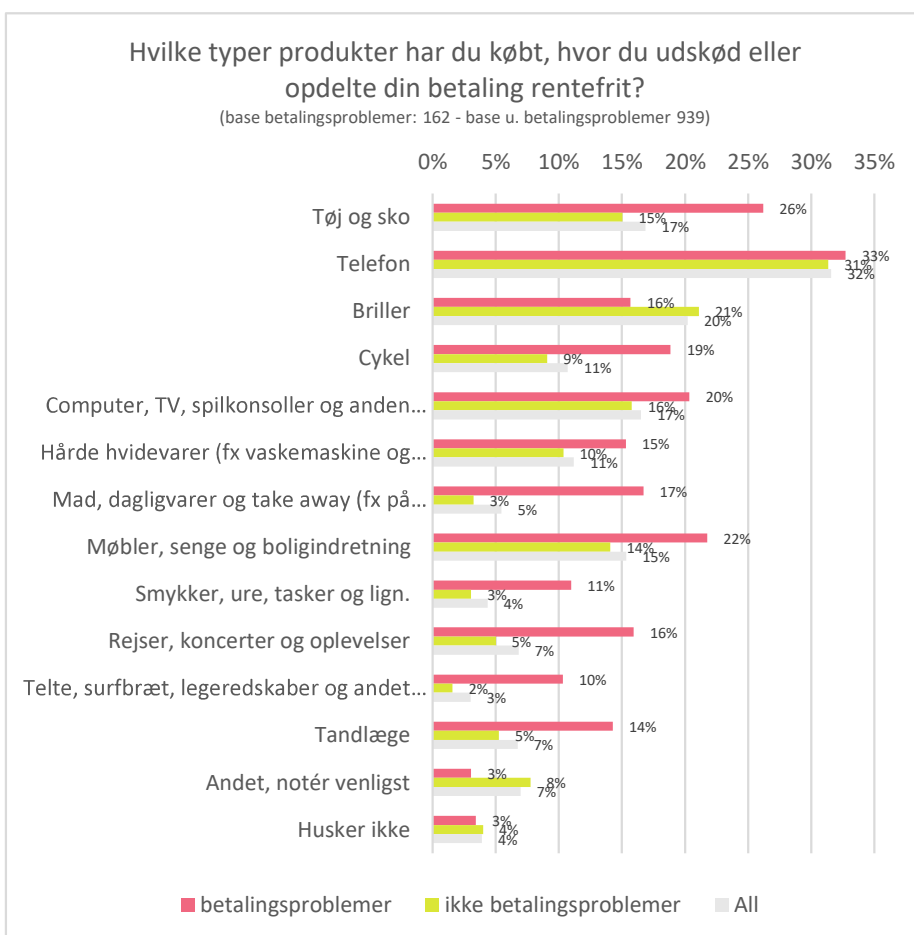
Ser vi udelukkende på de respondenter, der har betalingsproblemer og har prøvet at udskyde eller opdele en betaling sammenholdt med dem, der ikke har betalingsproblemer, så er der interessante signifikante forskelle i forbruget.

Særligt springer det i øjnene, at 17 % af respondenterne med betalingsproblemer har prøvet at opdele eller udskyde en betaling rentefrit til køb af 'mad, dagligvarer og takeaway'. Til sammenligning gør det sig kun gældende for 3 % af dem, der ikke har betalingsproblemer.

Der er også næsten tre gange så mange, der har anvendt udskudt og opdelt betaling på tandlægeregningen blandt dem, der har betalingsproblemer (14%), end blandt dem, der ikke har (5%).

Det er altså nogle mere basale og "nødvendige" forbrugskategorier som mad og dagligvarer og tandlæge, som bliver finansieret på denne måde hos dem med betalingsproblemer.

Der er dog også signifikant flere forbrugere med betalingsproblemer end uden, der har købt 'tøj og sko', 'smykker, ure og tasker', 'rejser, koncerter og oplevelser' samt fritidsudstyr med udskudt eller opdelt betaling:

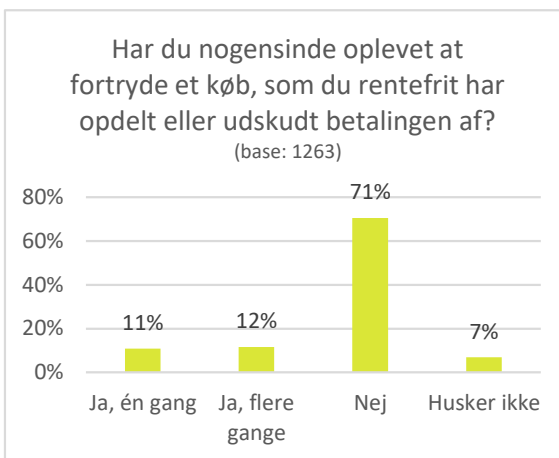
FORTRYDELSE & MERFORBRUG

Næsten en fjerdedel har fortrudt et eller flere køb med udskudt eller opdelt betaling

Samlet set er det 23 %, der har prøvet at fortryde et køb, som de har opdelt eller udskudt betalingen af – 12 % har fortrudt flere gange.

Det er tydeligt på de åbne svarkategorier, der følger op på dette spørgsmål, at fortrydelsen både kan gå på selve *varen*⁵, der blev købt, og på selve *betalingsmetoden*.

Størstedelen af dem, der har fortrudt, beskriver at have fortrudt betalingsmetoden:

”Fordi jeg ikke manglede de ting, jeg købte.”

”Det blev skruen uden ende ikke at betale hele beløbet på én gang, da rentefrie betalinger blot blev at tynde den fremtidige økonomi”

”Det blev alligevel dyrere, da vi skulle betale diverse startgebyr”

”Fordi det er træls at skulle betale beløbet senere hen. Man kan nemt glemme, at man har udskudt betalingen.”

På grund af den lange tilbagebetalingsperiode. Det er nemt at oprette, men laaang tid at tilbagebetale.”

”Fordi min økonomiske situation er ikke så god lige nu, og jeg kunne godt bruge de ekstra penge”

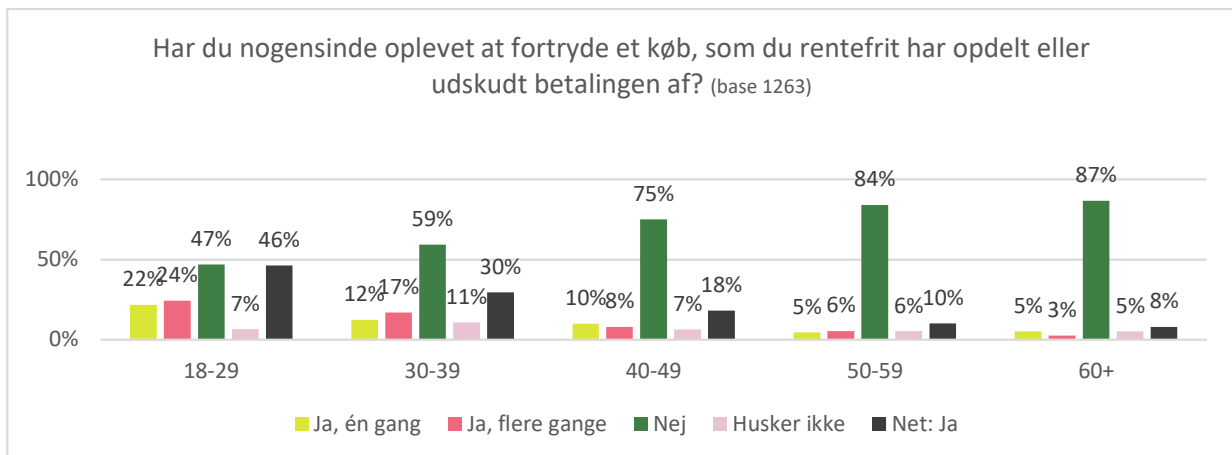
Åbne besvarelser til spørgsmålet: ”uddyb hvorfor du fortrød et køb, som du rentefrit havde opdelt eller udskudt betalingen af.”

⁵ En stor del af respondenterne (42 ud af 211 åbne besvarelser) beskriver, at de har fortrudt *købet* og returneret det, fordi det var tøj i den forkerte størrelse, eller som ikke så ud, som forventet. I disse tilfælde er fortrydelse nærmest en del af konceptet; man køber med udskudt betaling netop for at kunne fortryde og returnere varen.

Flere fortæller, at de har oplevet at få skjulte gebyrer eller rykkere, at de kom til at købe ting, de ikke havde brug for, eller som de ikke havde råd til, og at de hang på betalingerne for længe efterfølgende.

Med afsæt i de åbne besvarelser er der altså mange eksempler på, at folk har haft dårlige oplevelser med betalingsmetoden og derfor fortryder anvendelsen heraf. Mange svar indikerer, at det var en kortsigtet og impulsiv løsning, der var god i øjeblikket, men vakte problemer i det lange løb.

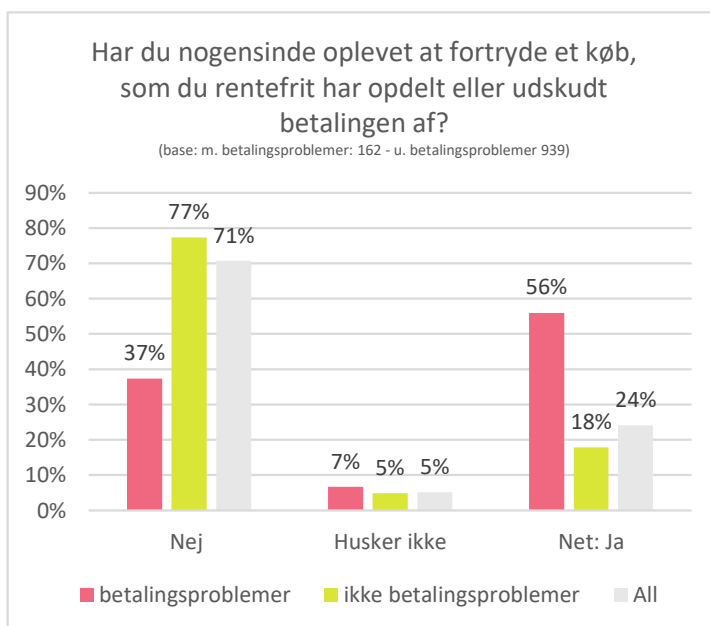
De yngste fortryder oftere køb med udskudte eller opdelt betalinger

Der er langt flere af de yngste, der har fortrudt et eller flere køb (46%) end hos de ældste (8%) – fortrydelsen falder støt, jo ældre respondenterne er.

De unge foretager således mange flere køb, der fortrydes retrospektivt, når de har mulighed for at udskyde og opdele betalingen rentefrit, end de ældre. De ældre målgrupper er måske mere velovervejede og fortryder sjældnere deres køb. De yngre køber også i højere grad tøj med udskudt og opdelt betaling, hvor behovet for at fortryde og sende retur kan være større, end for fx brillekøb.

Over halvdelen af danskerne med betalingsproblemer har fortrudt et eller flere køb

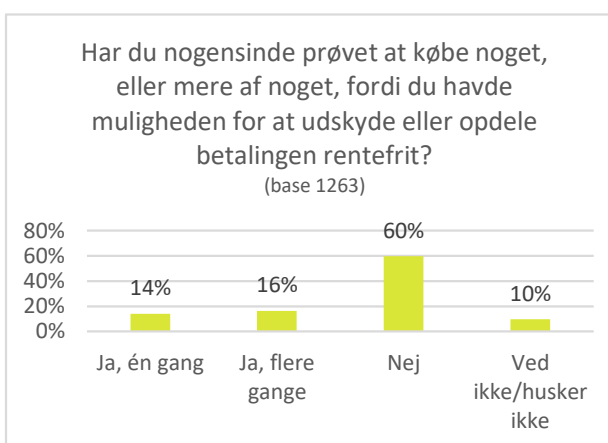
Blandt danskere med betalingsproblemer, der også har udskudt eller opdelt en betaling, er andelen, der har fortrudt, markant højere. Her har mere end halvdelen (56 %) oplevet at fortryde, og ca. en tredjedel (34 %) har fortrudt flere gange.

Det er altså over tre gange så mange som dem uden betalingsproblemer. Det er en ret opsigtsvækkende forskel. En forklaring kan være, at de også i højere grad har været nødsaget til at anvende finansieringsmetoden på grund af pengemangel frem for blot at have valgt det til som en "nem" og bekvemmelig betalingsløsning i situationen.

30% har købt noget, eller mere af noget, fordi de kunne udskyde eller opdele en betaling

Næsten hver tredje har købt noget, eller mere af noget, fordi de kunne opdele eller udskyde betalingen. Hver sjette har gjort det flere gange.

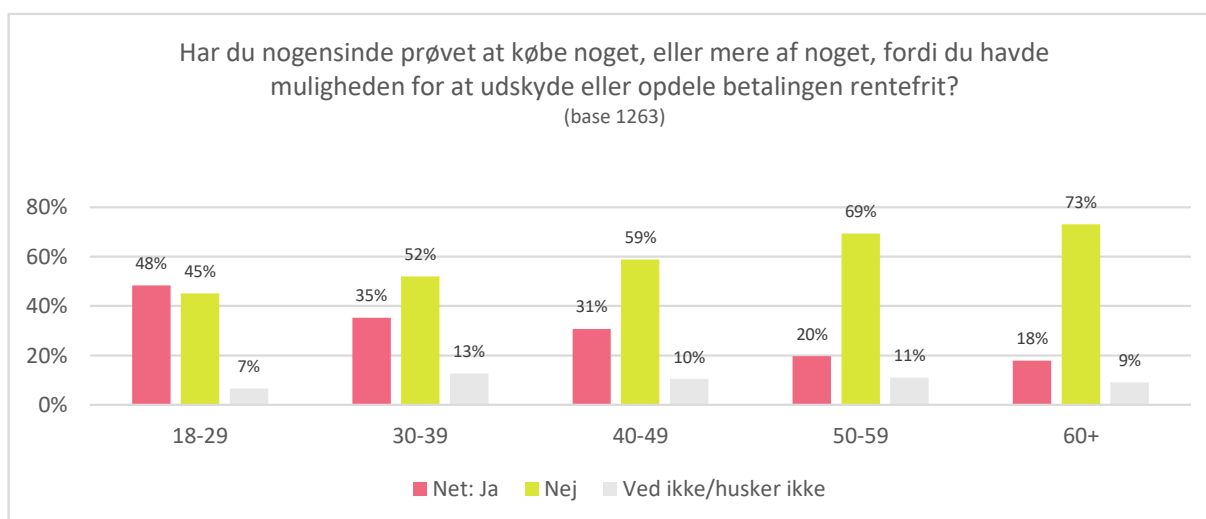
Dette resultat viser, at finansieringsmetoderne ofte går ind og understøtter et merforbrug, som ellers ville være umuligt for brugerne i den givne situation. Rentefrie udskudte og opdeltede betalinger gør det altså lettere og mere tilgængeligt at købe mere, end man egentlig har planlagt og måske endda har råd til – og understøtter på den måde et mere impulsivt forbrug.

Næsten halvdelen af de 18-29 årige har haft et 'merforbrug', fordi de kunne udskyde eller opdele betalingen rentefrit

De unge har i signifikant højere grad end de ældste aldersgrupper købt noget eller mere af noget, fordi de havde muligheden via opdelt eller udskudt betaling rentefrit; 48 % af de 18-29 årige har svaret ja – og 28 % har gjort det flere gange.

De ældre har i mindre grad haft et merforbrug grundet finansieringsmetoden. Dette vidner om, at de ældre netop er mere 'erfarne' forbrugere og derfor mindre tilbøjelige til at lade sig lokke til et merforbrug, selvom muligheden byder sig.

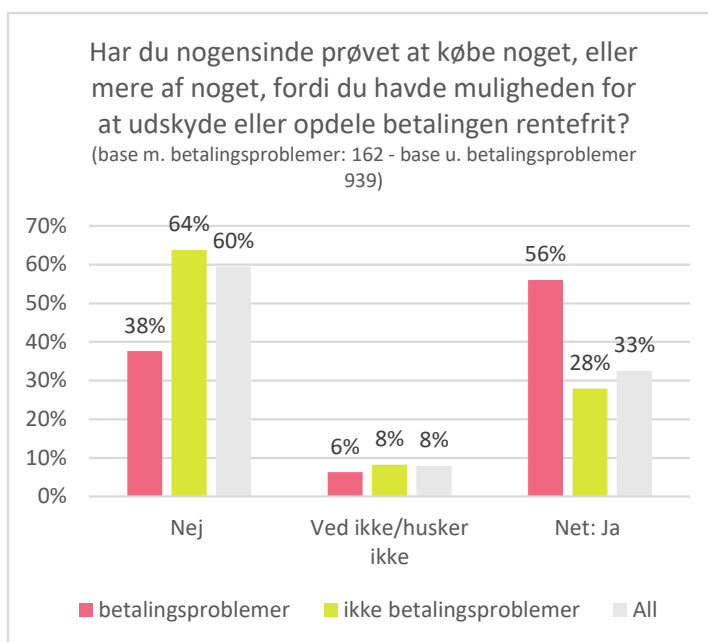

Over halvdelen af respondenterne med betalingsproblemer, der også har prøvet at udskyde eller opdele en betaling, har haft et merforbrug forbundet dertil

56% af dem med betalingsproblemer har købt noget eller mere af noget, fordi de kunne udskyde eller opdele betalingen - 39 % har gjort det flere gange.

Til sammenligning er det kun 28 % af dem, der ikke har betalingsproblemer, som har haft et merforbrug.

Det er altså tydeligt, at finansieringsmetoderne i højere grad understøtter et merforbrug hos dem, der har betalingsproblemer, end hos dem, der ikke har – måske fordi muligheden for at købe varen i højere grad ville være uden for rækkevidde for de respondenter, der har betalingsproblemer, såfremt der ikke var mulighed for at udskyde eller opdele betalingen.

ØKONOMISKE KONSEKVENSER

Når finansieringsmetoder markedsføres som rentefrie, vil man som forbruger næppe forvente nogle særlige økonomiske omkostninger ved at benytte metoden. Når vi i denne undersøgelse har spurgt til de økonomiske konsekvenser for brugerne af udskudte og opdelte rentefrie betalinger, ser vi, at der alligevel er en del, der ender med at betale mere end forventet.

Følgende citater kommer fra undersøgelsen, hvor respondenter har fået mulighed for at notere "andre problemer" i forbindelse med udskudte og opdelte betalinger:

"Blev sendt til inkasso, uden at have modtaget regninger fra firmaet inden"

" Modtaget rykkere + gebyrer selvom alt var betalt ud."

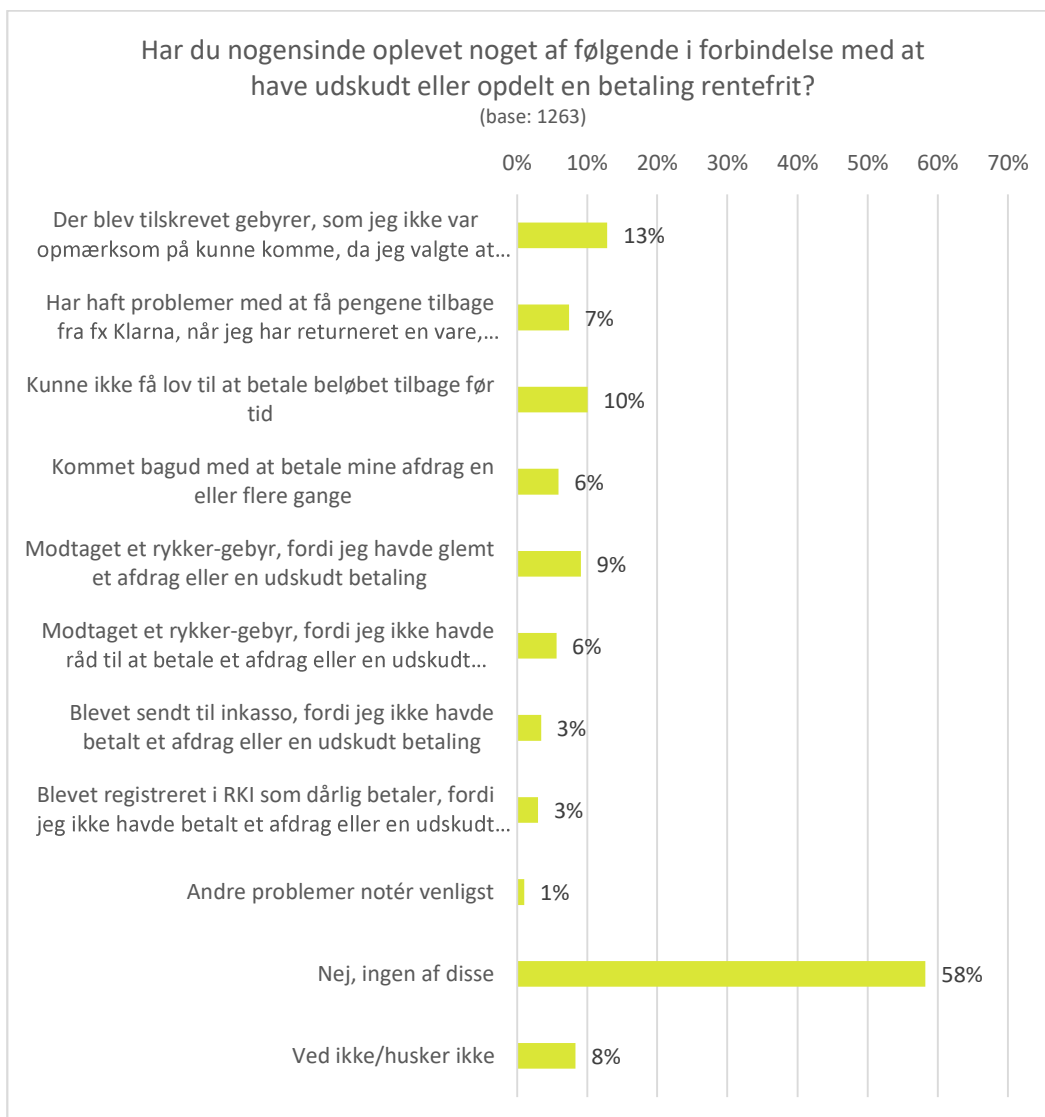
" Blev sendt til inkasso trods der var betalt."

"At der er blevet ændret i aftalen og renter er tilskrevet med 14 dages varsel"

Særligt de yngste danskere og dem med betalingsproblemer ender oftere med at betale en højere pris end forventet.

13 % er blevet afkrævet uforudsete gebyrer

Overordnet set har lidt mere end en tredjedel af respondenterne, der har benyttet udskudte eller opdelte betalinger rentefrit, oplevet, at det har givet anledning til en eller flere problemer. Mest udbredt er det at have oplevet, at der blev tilskrevet gebyrer, som vedkommende ikke var opmærksom på kunne komme (13 %).

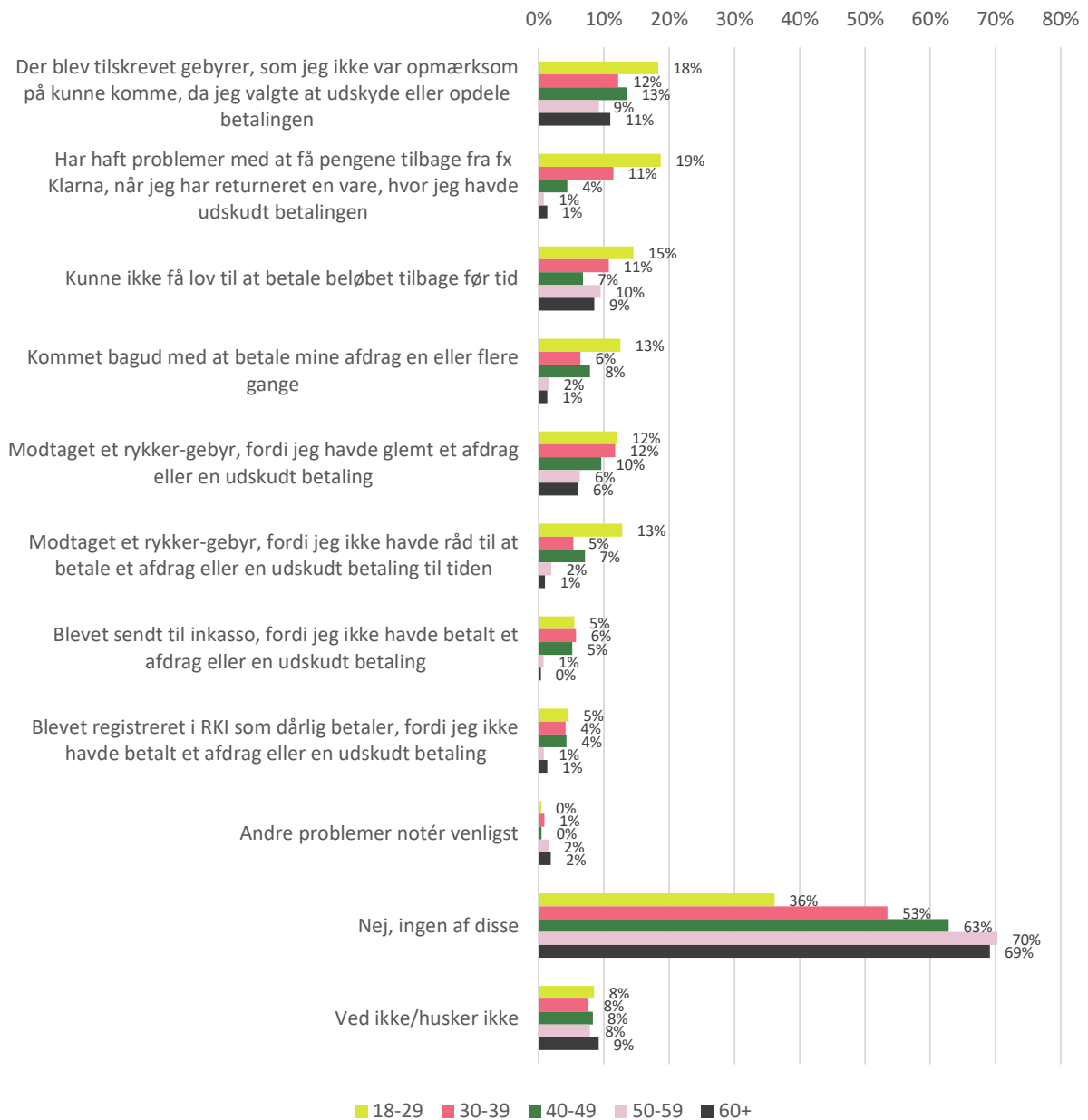
De 18-29 årige oplever flere konsekvenser end alle andre aldersgrupper

De yngste fra 18-29 år er igen overrepræsenterede i de fleste svarkategorier på dette spørgsmål. Særligt boner de ud med 18 %, der har oplevet, at der er blevet tilskrevet gebyrer, som de ikke var opmærksomme på, og 19 % har haft problemer med at få penge tilbage, efter de har returneret en vare betalt med udskudt betaling. Yderligere er 13 % af de yngste kommet bagud med at betale afdrag, og 13 % har modtaget et rykkergebyr, fordi de ikke havde råd til at betale et afdrag eller en udskudt betaling til tiden.

Det er kun 36 % af de 18-29 årige der ikke har oplevet nogle af de listede konsekvenser – for de 50-59 årige er det 70 %, der har undgået de listede negative konsekvenser.

De yngste forbrugere ender altså oftere med at komme i klemme økonomisk på deres udskudte og opdeltede betalinger end de ældre og mere erfarne forbrugere.

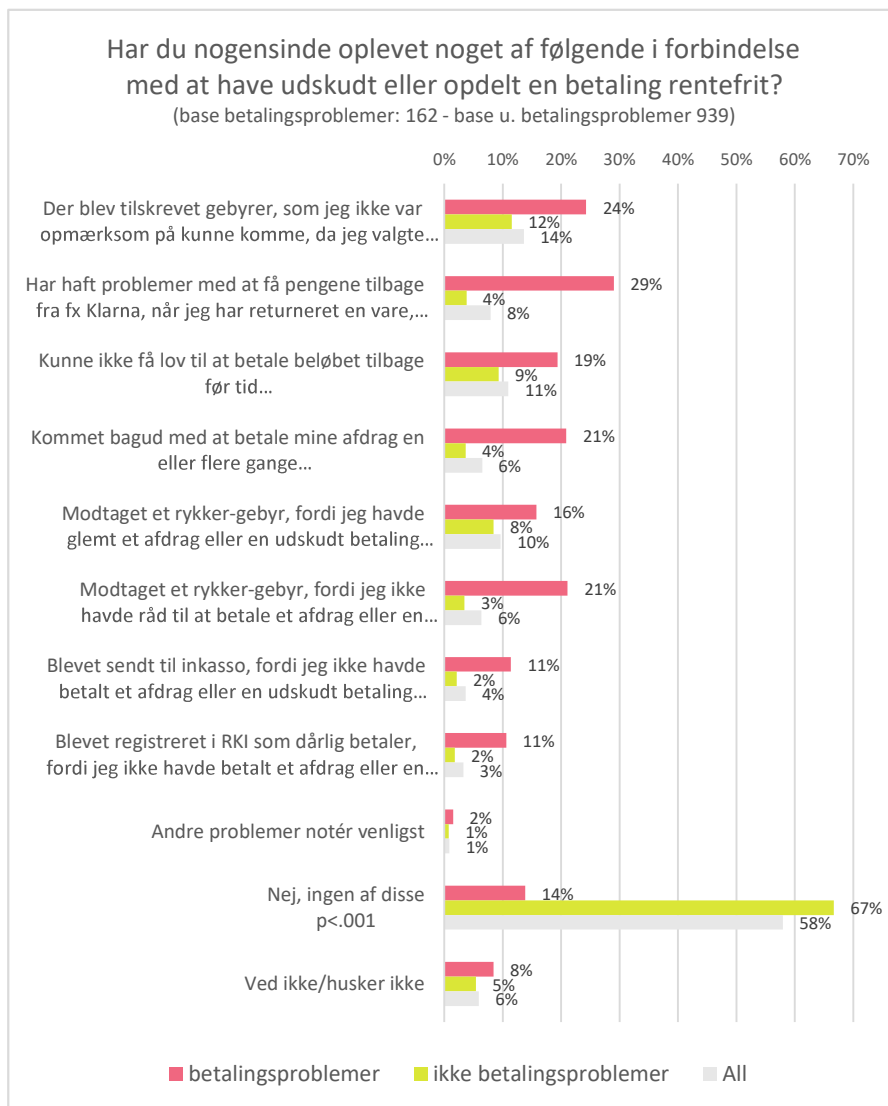
Har du nogensinde oplevet noget af følgende i forbindelse med at have udskudt eller opdelt en betaling rentefrit? (base 1263)

78% af respondenterne med betalingsproblemer har oplevet negative konsekvenser i forbindelse med udskudte eller opdelt betalinger

Blandt respondenter med betalingsproblemer, der også har udskudt eller opdelt en betaling rentefrit, er det kun 14 %, der angiver, at de ikke har oplevet nogle af de nævnte konsekvenser ved disse betalingsmetoder. For dem uden betalingsproblemer er det 67 %, der ikke har oplevet nogle af de listede konsekvenser. Der er således en klar tendens til, at personer med betalingsproblemer i større omfang har oplevet nogle af de problemer, der kan knytte sig til anvendelsen af udskudte og opdelt betalinger; forskellen er signifikant på alle svarmuligheder.

Som beskrevet tidligere, er der en markant større andel af dem med betalingsproblemer, der anvendte udskudte eller opdelt betalinger, fordi de enten ikke havde penge nok på kontoen, eller fordi de ikke kunne godkendes til lån andre steder. Denne målgruppe er klart i en mere udsat økonomisk situation end dem uden betalingsproblemer og har derfor også haft sværere ved at betale afdrag til tiden og har ligeledes modtaget flere rykkergebyrer, inkassobreve og RKI-registreringer.

METODE

Spørgeskemaet

Spørgsmålene er udarbejdet af Forbrugerrådet Tænk med rådgivning fra PlanMiljø og YouGov. PlanMiljø har testet og tilpasset spørgeskemaet igennem kvalitative telefoninterviews med fire erfaringskilder, der har prøvet enten at udskyde eller opdele en eller flere betalinger. På den måde er det sikret, at spørgsmålene forstås korrekt og ensartet, samt at svarmulighederne er nogenlunde dækkende.

Anvendelse af udskudte eller opdelte betalinger de seneste tre år

Spørgeskemaet er indledt med hovedspørgsmålene, som afdækker, hvorvidt respondenterne har opdelt eller udskudt en betaling de seneste *tre år*. Årsagen til, at der er spurgt ind til en treårs horisont er, at vi dels ønsker at afdække et nutidigt marked for disse finansieringsformer – og ikke som det så ud for 10 år siden – og dels, at der kan være sket en vækst i markedet efter aftalen om "Et opgør med kviklån" fra 2019. Med en treårshorisont sikres det ligeledes, at respondenterne kan huske, om de faktisk har anvendt finansieringsmetoderne og til hvilke formål.

Dataindsamling

Spørgeundersøgelsen er gennemført af analyseinstituttet YouGov. Der er i alt gennemført 3.045 CAWI-interview med danskere i alderen 18+ år, i perioden 13. - 25. april 2022. Undersøgelsen er gennemført online blandt YouGov Panelets deltagere. Der er udsendt invitationer via e-mail.

Data er indsamlet, så de udgør et repræsentativt udsnit af den danske befolkning med udgangspunkt i målgruppen 'danskere over 18 år'. Data er vejet på køn, alder og geografi på baggrund af et ideal fra Danmarks Statistik, således at resultaterne er repræsentative for den voksne, danske befolkning.

Ved kryds mellem spørgsmål og forskellige baggrundsvariable er der gennemført T-test for at vise signifikante forskelle.

Definitioner

Rentefri udskudte og opdelte betalinger: Fokus i denne undersøgelse er finansieringsformer, som indebærer *rentefri* udskydelse og/eller opdeling af betalinger – også kendt som 'buy now, pay later-lån'. Finansieringsmetoderne benyttes til at finansiere varer og forbrugsgoder som alternativ til kontant betaling eller anden rentebelagt kreditfinansiering. I undersøgelsen er udskudte og opdelte betalinger forklaret med nedenstående beskrivelse som del af det første spørgsmål:

"De næste spørgsmål handler om dine erfaringer med rentefrit at udskyde eller opdele betalingen af varer og services – det kan fx være tøj, dagligvarer, briller, telefon eller elektronik – i stedet for at betale hele beløbet på én gang ved købet. Man kan opdele sin betaling rentefrit på flere måder, fx ved at lave en rentefri afbetalingsordning eller delbetaling hos butikken selv eller via et firma, de samarbejder med, fx ViaBill eller Santander Consumer Bank. Man kan udskyde sin betaling fx 14 eller 30 dage, til man har prøvet varen, eller til man får løn eller børnepenge, som fx tilbudt af Klarna og af en række online butikker. OBS: Rentefrit skal her forstås som måder at opdele eller udskyde sin betaling på, som typisk beskrives med ord som 'gratis', '0 kr. i renter og gebyrer' eller '0 % i renter'"

Betalingsproblemer er i denne undersøgelse defineret som, at man inden for det seneste år ikke har været i stand til at betale to eller flere af følgende udgifter til tiden: Husleje, renter eller afdrag på bolig, el, vand, gas, telefon, internet, forsikringer eller lignende. Denne definition svarer tidligere undersøgelser om danskernes låneadfærd og privatøkonomi lavet af Forbrugerrådet Tænk og TrygFonden.

Alle spørgsmål i undersøgelsen er blevet krydset med en variabel, der viser, om respondenterne har betalingsproblemer eller ikke har betalingsproblemer. De respondenter, der har svaret 'ved ikke' og 'ikke relevant for mig' til spørgsmålet, der afdækker betalingsproblemer, er ikke medtaget i denne variabel. Kun signifikante resultater er fremhævet i analysen. Der arbejdes med et signifikansniveau på 5 %.

Lån forstås i indeværende undersøgelse som når en person modtager en vare eller ydelse, hvor der foreligger en aftale mellem parterne om, at varen ikke betales – eller kun betales delvist – når varen modtages. Der etableres herefter en tilbagebetalingsforpligtelse mellem parterne. De nærmere vilkår for tilbagebetalingen (fx løbetid, kreditomkostninger, sikkerhed mv.) kan variere fra lån til lån.